«УТВЕРЖДАЮ»

Заместитель Премьер-министра Республики Татарстан – министр образования и науки Республики Татарстан

_____ Э.Н. Фаттахов

«____» _____ 2015 год

Демонстрационный вариант контрольных измерительных материалов единого республиканского тестирования ПО ТАТАРСКОМУ ЯЗЫКУ для обучающихся IX классов общеобразовательных организаций с изучением чувашского, марийского, удмуртского, мордовского языков и иврита

Подготовлено Министерством образования и науки Республики Татарстан

Чуваш, мари, удмурт, мордва телләре һәм иврит өйрәнелә торган гомуми белем бирү оешмаларының IX сыйныф укучыларына ТАТАР ТЕЛЕННӘН бердәм республика тесты (предмет коды - 24)

Эшне башкару өчен күрсәтмә

Татар теленнән тест эше 38 биремне үз эченә алган 4 бүлектән тора. 1 нче бүлек 8 биремнән тора (1нче – 8 нче биремнәр). Алар укучыларның тыңлап аңлау күнекмәләрен тикшерүгә юнәлтелгән. Тәкъдим ителә торган башкару вакыты – 30 минут. 2 нче бүлек 9 биремнән тора (9 нчы – 17 нче биремнәр). Алар укучыларның уку күнекмәләрен тикшерү максатыннан бирелә. Тәкъдим ителә торган башкару вакыты – 30 минут. 3 нче бүлек 15 биремнән тора (18 нче – 32 нче биремнәр). Алар укучыларның лексик-грамматик күнекмәләрен тикшерүгә кайтып кала. Башкару вакыты – 30 минут. 4 нче бүлек 2 өлештән тора. 33 нче – 37 нче биремнәр сөйләм ситуацияләренә караган репликалар язуны күздә тота. Тәкъдим ителгән башкару вакыты - 20 минут. Ачык типтагы 38 нче бирем укучыларның язма сөйләмен тикшерүдән гыйбарәт. Башкару вакыты - 40 минут.

Уңышлар телибез!

*****

Единое республиканское тестирование по ТАТАРСКОМУ ЯЗЫКУ для обучающихся IX классов общеобразовательных организаций с изучением чувашского, марийского, удмуртского, мордовского языков и иврита (код предмета – 24)

Инструкция по выполнению работы

Тестовая работа по татарскому языку состоит из четырёх разделов, включающих 38 заданий. Раздел 1 (задания по аудированию) включает 8 заданий на понимание аутентичных текстов (задания 1-8). Рекомендуемое время на выполнение данного раздела – 30 минут. Раздел 2 (задания по чтению) включает в себя 9 заданий (задания 9-17). Рекомендуемое время на выполнение данного раздела – 30 минут. Раздел 3 (задания по лексике и грамматике) состоит из 15 заданий (задания 18-32). Рекомендуемое время на выполнение – 30 минут. Раздел 4 (задания по письму) состоит из двух частей. В заданиях 33-37 нужно написать реплики в соответствии с заданной речевой ситуацией. Рекомендуемое время на выполнение – 20 минут. В задании 38 предлагается написать личное письмо. Рекомендуемое время на выполнение – 40 минут.

Желаем успеха!

Раздел 1

Ответом к заданиям 1и 2 является последовательность цифр, запишите её в бланке ответов № 1 справа от номера соответствующего задания, начиная с первой клеточки. При переносе ответа на бланк следует указать только эту последовательность, **без запятых, пробелов и прочих символов.** Каждый символ пишите в отдельной клеточке в соответствии с приведёнными образцами.

1 Вы услышите четыре коротких диалога, обозначенных **А, Ә, Б и В**. Определите, где происходит каждый из этих диалогов. Используйте каждое место действия из списка **1-5 только один раз.** В задании есть **одно лишнее место действия.**
Вы услышите запись дважды. Занесите свои ответы в таблицу.

1. Кибеттә
2. Автобуста
3. Өйдә
4. Урамда
5. Театрда

Ответ:

Диалог	**А**	**Ә**	**Б**	**В**
Место действия				

2 Вы услышите пять высказываний. Установите соответствие между высказываниями каждого говорящего **А – Г** и утверждениями, данными в списке **1 - 6.** Используйте каждое утверждение из списка 1-6 **только один раз.** В задании есть **одно лишнее утверждение.**
Вы услышите запись дважды. Занесите свои ответы в таблицу.

1. Рим
2. Берлин
3. Париж
4. Казан
5. Мәскәү
6. Лос-Анджелес

Ответ:

Говорящий	**А**	**Ә**	**Б**	**В**	**Г**

Утверждение					

Вы услышите разговор двух друзей. В заданиях 3 – 8 обведите цифру 1, 2 или 3, соответствующую выбранному Вами варианту ответа.
Вы услышите запись дважды.

3 Миләүшә … ял иткән.

1) бакчада
2) спорт лагеренда
3) шәһәрдә

4 Миләүшә … су коенган.

1) күлдә
2) елгада
3) диңгездә

5 Миләүшә … уйнаган.

1) футбол
2) баскетбол
3) теннис

6 Сәлим … булган.

1) спорт лагеренда
2) авылда
3) бакчада

7 Сәлимгә бакчада … булган.

1) күңелсез
2) рәхәт
3) шат

8 Сәлим … .

1) су коенган.
2) җиләк-җимеш ашаган.
3) су сипкән.

По окончании выполнения заданий 1- 8 не забудьте перенести свои ответы в бланк ответов № 1. Для заданий 3 - 8 поставьте знак «х» в клеточку, номер которой соответствует номеру выбранного Вами ответа.

Раздел 2

Прочитайте текст. Определите, какие их приведённых утверждений 9 - 16 соответствуют содержанию текста (**1 – текстка туры килә**), какие не соответствуют (**2 – текстка туры килми**).
В бланке ответов № 1 поставьте знак «х» в клеточку, номер которой соответствует номеру выбранного Вами ответа.

Шәһәрдә автобуслар, троллейбус һәм трамвайлар күп. Анда машиналар да күп. Трамвай һәм троллейбуслар электр тогы белән йөри. Ә машина һәм автобуслар өчен бензин яки газ кирәк. Зур шәһәрләрдә метро да була. Ул җир астыннан йөри. Анда светофорлар юк. Метро бик тиз бара. Иртән һәм кичен шәһәр транспортында кеше күп була. Алар иртән эшкә, укуга, бакчага баралар, кичен өйләренә кайталар. Зур шәһәрләргә самолетлар да оча, поездлар да йөри. Кайбер шәһәрләргә пароходлар да килә.

9 Шәһәрдә машиналар күп.

1) текстка туры килә 2) текстка туры килми

10 Трамвайлар бензин белән йөри.

1) текстка туры килә 2) текстка туры килми

11 Автобуслар “Икеа” кибетенә кадәр баралар.

1) текстка туры килә 2) текстка туры килми

12 Һәр шәһәрдә метро була.

1) текстка туры килә 2) текстка туры килми

13 Метро юлы – җир астыннан.

1) текстка туры килә 2) текстка туры килми

14 Җир астында да светофорлар бар.

1) текстка туры килә 2) текстка туры килми

15 Иртән транспортта кешеләр аз була.

1) текстка туры килә 2) текстка туры килми

16 Кешеләр зур шәһәрләргә поезд белән генә баралар.

1) текстка туры килә 2) текстка туры килми

17 Прочитайте тексты и установите соответствие между текстами **А – Е** и заголовками **1 - 8**. Запишите свои ответы в таблицу. Используйте каждую цифру **только один раз.** В задании есть **один лишний заголовок.**
Получившуюся последовательность цифр запишите в бланк ответов № 1 справа от номера соответствующего задания, начиная с первой клеточки. При переносе ответа на бланк следует указать только эту последовательность, **без запятых, пробелов и прочих символов.** Каждый символ пишите в отдельной клеточке в соответствии с приведёнными образцами.

1. **Мәктәпкә бару**
2. **Кунаклар белән аралашу**
3. **Яңгырлы көннәрдә**
4. **Бакчада**
5. **Диңгездә**
6. **Ял вакыты**
7. **Дуслар белән уйнау**
8. **Җәйге эссе көннәр**

А. Җәен көннәр эссе була. Кояш кыздыра һәм җылы җил исә. Мондый көннәрдә урамда йөрүе рәхәт. Мин дә күп вакытымны урамда үткәрәм.

Ә. Мин җәйне яратам. Җәен дусларым белән волейбол, футбол уйныйм. Без кояшта кызынабыз һәм су коенабыз. Урамда велосипедта йөрергә дә яратабыз.

Б. Җәен мәктәптә укулар булмый. Энем һәм мин каникулда булабыз. Әтием һәм әнием дә ял итә. Һәр елны без гаиләбез белән диңгезгә ял итәргә барабыз.

В. Диңгез суы тозлы була. Анда төрле балыклар йөзә. Кайвакыт көчле дулкыннар була. Диңгез суы һәм һавасы бик файдалы.

Г. Җәен мин дәү әниләрнең бакчасына да барам. Анда яшелчәләр һәм җиләкләр үсә. Мин кыяр, кишер, помидор ашыйм. Җиләкле чәй эчәм. Дәү әнигә су сибәргә, җиләк җыярга булышам.

Д. Җәен яңгырлы көннәр дә була. Мондый көннәрдә урамда уйнамыйлар. Шуңа күрә мин китаплар укыйм, телевизор карыйм. Дусларым белән Интернет аша аралашам.

Е. Җәен безгә туганнарыбыз һәм дусларыбыз кунакка киләләр. Алар башка шәһәрләрдә һәм авылларда яшиләр. Без аларны шәһәребез белән таныштырабыз. Аларга истәлекле урыннарны, театр һәм музейларны күрсәтәбез.

Текстлар	А	Ә	Б	В	Г	Д	Е
Исемнәр							

По окончании выполнения заданий 9-17 не забудьте перенести свои ответы в бланк ответов № 1.

Раздел 3

Ответы на задания **18 - 25** запишите в бланке ответов № 1 справа от номера соответствующего задания, начиная с первой клеточки. Каждый символ пишите в отдельной клеточке в соответствии с приведёнными образцами.

Прочитайте текст. Преобразуйте слова, написанные заглавными буквами в конце строк, обозначенных номерами **18 – 25** так, чтобы они грамматически соответствовали содержанию текста. Заполните пропуски полученными словами. Каждый пропуск сооветсвует отдельному заданию **18-25**.

18	Мин ... сыйныфта укыйм.	ТУГЫЗ
19	Безнең ... егерме җиде укучы бар.	СЫЙНЫФ
20	Алар барысы да яхшы	УКЫРГА
21	… сыйныф җитәкчесе – Асия Хәсәновна.	БЕЗ
22	Мин математика һәм тарих дәресләрен … .	ЯРАТЫРГА
23	Дустым … татар теле дәресләре ошый.	АЛСУ
24	Ул барлык грамматик .... бик яхшы белә.	КАГЫЙДӘ
25	Күп … миңа да ярдәм итә.	ВАКЫТ

Прочитайте текст. Преобразуйте слова, написанные заглавными буквами в конце строк, обозначенных номерами **26 – 32** так, чтобы они грамматически и лексически соответствовали содержанию текста. Заполните пропуски полученными словами. Каждый пропуск соответствует отдельному заданию 26 – **32**.

26	Әнием -	КИТАПХАНӘ
27	Ул мәктәп китапханәсендә	ЭШ
28	Анда ... китаплар бик күп.	КЫЗЫК
29	Мин ... илләр турында укырга яратам.	ТӨР
30	Әтием газеталар укый һәм күп ..... белә.	ЯҢА
31	Әнием миңа русча, инглизчә, ... китаплар алып кайта.	ТАТАР
32	Мин китапны ... укырга яратам.	КИЧ

По окончании выполнения заданий18 –32 не забудьте перенести свои ответы в бланк ответов № 1.

Раздел 4

Для ответа на задания 33- 37 и 38 используйте бланк ответов № 2.
При выполнении заданий 33 и 38 обратите внимание на то, что ваши ответы будут оцениваться только по записям, сделанным на бланке № 2. Записи в черновиках при проверке экспертом не учитываются.

В заданиях 33 - 37 необходимо написать реплики в соответствии с заданной речевой ситуацией.

Сөйләм ситуациясенә туры килгән репликаларны языгыз.

33 1. Попрощайтесь с одноклассниками по-татарски.

34 2. Пожелайте маме спокойной ночи.

35 3. Поинтересуйтесь у одноклассника, куда он идет.

36 4. Скажите, что хотите стать строителем.

37 5. Скажите, что вам нужна эта книга.

38 Сез татар дустыгыздан хат алдыгыз. Шушы сорауларга җавап биреп, аңа хат языгыз. Язма эшегез **40** сүздән торырга тиеш.

... Кышын мин авылда ял иттем. Мин чаңгыда һәм тимераякта шудым. Дусларым белән кинога бардым.

... Җәйге каникулларда син кайда ял итәсең? Ялда син нишлисең? Дусларың белән кая барасың?

Тексты для аудирования

Тыңлап аңлау биремнәре өчен текстлар

Сейчас Вы будете выполнять задания по аудированию. Каждый текст прозвучит 2 раза. После первого и второго прослушивания у Вас будет время для выполнения и проверки заданий. Все паузы включены в аудиозапись. Остановка и повторное воспроизведение аудиозаписи не предусмотрены.

Задание 1

Вы услышите четыре коротких диалога, обозначенных **А, Ә, Б и В.** Определите, где происходит каждый из этих диалогов. Используйте каждое место действия из списка **1-5 только один раз.** В задании есть **одно лишнее место действия.** Вы услышите запись дважды. Занесите свои ответы в таблицу.
У Вас есть 20 секунд, чтобы ознакомиться с заданием.

Диалог А.

А: Исәнмесез! Галиевләр монда яшиме?
Ә: Исәнмесез! Әйе.
А: Миңа Марат абый кирәк иде.
Ә: Рәхим итегез, керегез. Ул кунак бүлмәсендә.
А: Рәхмәт Сезгә.

Диалог Ә.

А: Сәлам!
Ә: Сәлам!
А: Син кая барасың?
Ә: Кибеткә. Ә син?
А: Мин стадионга.
Ә: Әйдә, тукталышка кадәр бергә барабыз.

Диалог Б.

А: Исәнмесез!
Ә: Исәнмесез!
А: Миңа торт һәм 1 килограмм конфет бирегезче.
Ә: Нинди торт кирәк?
А: Йогуртлы.

Диалог В.

А: Гафу итегез, киләсе тукталыш нинди?
Ә: Галиәсгар Камал театры тукталышы.
А: Миңа Үзәк базар кирәк.
Ә: Бер тукталыштан соң төшәрсез.

Задание 2.

Вы услышите пять высказываний. Установите соответствие между высказываниями каждого говорящего **А – Г** и утверждениями, данными в списке **1- 6**. Используйте каждое утверждение из списка 1-6 **только один раз.** В задании есть **одно лишнее утверждение.**
Вы услышите запись дважды. Занесите свои ответы в таблицу. У Вас есть 30 секунд, чтобы ознакомиться с заданиями.

Сөйләүче А

Бу шәһәрдә Кызыл мәйдан, мавзолей, метро бар. Театрлар һәм музейлар да күп. Шәһәр үзәгендә Кремль урнашкан. Бу шәһәр – Россиянең башкаласы.

Сөйләүче Ә

Бу шәһәрдә дә Кремль һәм метро бар. Шәһәр үзәгендә Сөембикә манарасы, Университет, Бауман урамы урнашкан. Шәһәрдә китапханәләр, театр һәм концерт заллары, сәүдә үзәкләре күп.

Сөйләүче Б

Бу шәһәрдә Эйфель манарасы бар. Ул бик биек. Шәһәр Европада урнашкан. Ул бик зур һәм матур. Анда туристлар күп килә.

Сөйләүче В

Бу шәһәр - Германиянең башкаласы. Ул - борынгы шәһәр. Анда соборлар, парклар, музейлар күп. Брандербург капкасы да анда урнашкан.

Сөйләүче Г

Бу шәһәр - борынгы империянең башкаласы. Ул Италиядә урнашкан. Бу шәһәр бик матур. Анда истәлекле урыннар күп: Колизей амфитеатры, музейлар һәм храмнар.

Задания 3 – 8

Вы услышите разговор двух друзей. В заданиях 3 – 8 обведите цифру **1, 2 или 3,** соответствующую выбранному Вами варианту ответа. Вы услышите запись дважды. У Вас есть 60 секунд, чтобы ознакомиться с заданиями.

Сәлим: Сәлам, Миләүшә!
Миләүшә: Исәнме, Сәлим!
Сәлим: Син җәен кайда булдың?
Миләүшә: Спорт лагеренда.
Сәлим: Лагерь кайда урнашкан?
Миләүшә: Урманда.
Сәлим: Син анда нишләдең?
Миләүшә: Саф һавада ял иттем, теннис, волейбол уйнадым, велосипедта йөрдем.
Сәлим: Су коендыңмы?
Миләүшә: Әйе.
Сәлим: Кайда?
Миләүшә: Күлдә. Урман янында бик чиста күл бар.
Сәлим: Лагерьда кызык булдымы?
Миләүшә: Әйе, бик кызык булды. Ә син кайда ял иттең?
Сәлим: Бакчада.
Миләүшә: Кояшта кызындыңмы?
Сәлим: Әйе, тагын футбол уйнадым, су коендым.
Миләүшә: Рәхәт булдымы?
Сәлим: Әлбәттә!

ОТВЕТЫ

ҖАВАПЛАР

Задание 1

Диалог	**А**	**Ә**	**Б**	**В**
Место действия	**3**	**4**	**1**	**2**

Задание 2

Говорящий	**А**	**Ә**	**Б**	**В**	**Г**
Утверждение	**5**	**4**	**3**	**2**	**1**

Задания 3-32

Номер задания	Ответ	Номер задания	Ответ
3	2	18	ТУГЫЗЫНЧЫ
4	1	19	СЫЙНЫФТА
5	3	20	УКЫЙЛАР
6	3	21	БЕЗНЕҢ
7	2	22	ЯРАТАМ
8	1	23	АЛСУГА
9	1	24	КАГЫЙДӘЛӘРНЕ
10	2	25	ВАКЫТТА
11	2	26	КИТАПХАНӘЧЕ
12	2	27	ЭШЛИ
13	1	28	КЫЗЫКЛЫ
14	2	29	ТӨРЛЕ
15	2	30	ЯҢАЛЫКЛАР
16	2	31	ТАТАРЧА
17	8765432	32	КИЧЕН